

БІБЛІЗМИ-РЕГУЛЯТЕМИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХУДОЖНІЙ ПРОЗІ

Світлана Галаур,
кандидат філологічних наук, доцент,
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

У статті йдеться про біблізми як специфічні регулятеми та їхню мовну поведінку в сучасному українському прозовому тексті. З'ясовано, що біблізм має полікодовий характер, унаслідок чого вияскравлюється на нейтральному інформаційному тлі тексту і спричинює асиметрію плану змісту та плану вираження, а отже, продукування складного асоціативного поля, розпорошення численних указівок на невисловлене. Схарактеризовано біблізми-регулятеми лексичного і фразеологічного рівнів, локалізовані та домінуючі. Описано спеціальне структурування регулятем у тексті – регулятивні способи позиційного акцентування, мовної гри, контрастування. Ідентифіковано функції біблізмів-регулятем і доведено, що ці прагмалінгвемі сприяють кооперативному спілкуванню автора та читача.

Ключові слова: *сприйняття тексту, регулятивність тексту, біблізм-регулятема, регулятивна функція, регулятивний спосіб.*

Halaur Svitlana. Biblical expressions – regulatemes in modern ukrainian prose. *Biblical Expressions in modern Ukrainian prose appear to be spiritual maxims' representatives. These units, unique of their semantic content, and their behavior in literary texts are studied in Ukrainian Studies from the perspective of varied scientific paradigms, and today it is possible to acquire detailed information about due to their structural, semantic, stylistic, functional, cognitive, linguistic and cultural settings. Communicative approach to the investigation of biblical expressions still is proven not enough, so the suggested research of their linguistic pragmatic status is relevant.*

The purpose of the article is to introduce biblical expressions as specific regulatemes, find out the features of the biblical regulatemes functioning in a modern Ukrainian prose text, set ways of their structuring within the artistic message.

The studies found that units with polysemantic nature, to which biblical expressions actually can also be attributed, successfully perform a regulateme function. A biblical expression results from the interaction of three semiotic systems – a language that shapes the unit form, a religion which fills it with "hidden" meanings, and a national culture that provides the unit with a nationally predefined value. In addition, a biblical expression is localized in a literary work as a precedent intellectual and emotional block, activating background knowledge of a reader. This biblical expression multicoding brings it out of a text neutral information background and causes asymmetry of a content plan and an expression one, and, consequently, the production of complex associative field spraying numerous suggestions to something unspoken.

In the article the author determines biblical expressions – regulatemes of vocabulary and phraseological levels, localized and dominant, those that operate within an excerpt, and those that are detailed on the whole context background. It is emphasized that biblical expressions – regulatemes intentionally provide the reader with ethical and national cultural information perception. Regulatemes special structuring in a text such as regulatory methods of positional accenting, language games, and contrast are described.

It is demonstrated that biblical expressions – regulatemes perform three main functions, cognitive, expressive and impressive, based on a number of complementary adding and detailing epifunctions, including forecasting, reception setting, a persuasive function, a ludical one, additional content creating, laconic transfer of a significant information amount, saturation a text with affection, thinking enhancing. It is proved that biblical expressions – regulatemes facilitate cooperative dialogue of an author and a reader, satisfaction of their aesthetic and even hedonistic needs.

Key words: *text perception, text regulativity, biblical expression – regulateme, regulativity function, regulativity way.*

Вступ. Біблізми в сучасній українській художній прозі постають репрезентантами духовних максим. Ці унікальні за своїм значенням наповненням одиниці та їхня мовна поведінка в художніх текстах студійовані в

україністиці з позиції різновекторних наукових парадигм, і сьогодні можна отримати вичерпну інформацію про біблізми з огляду на їхні структурно-семантичні (О. Белей, Т. Єщенко, О. Набока, Н. Піддубна, О. Солошенко, Н. Черкас

та ін.), функційно-стилістичні (І. Бочарова, Ю. Браїлко, Н. Дзюбишина-Мельник, Р. Зорівчак, А. Коваль, А. Куза, О. Малікова, П. Мацьків, В. Полесна, М. Скаб, Н. Сологуб та ін.), когнітивні (Н. Андрейчук, Ю. Браїлко, О. Зелінська, І. Карамішева, В. Чугаєва та ін.), лінгвокультурологічні (О. Жихарева, О. Решетняк, Ю. Сабадаш, О. Юрченко та ін.) параметри. Недостатньо апробованим залишається комунікативний підхід до вивчення бібліїзмів, тож пропонуване дослідження їхнього лінгвопрагмемного статусу є актуальним. Мета статті – представити бібліїзми як специфічні регулятеми, з'ясувавши особливості функціонування біблійних регулятем у сучасному українському прозовому тексті та встановивши способи їхнього структурування в межах художнього повідомлення.

Методи і методики дослідження. У роботі застосовані такі методи дослідження: контекстуальний (установлення мікро- і макрооточення, у якому локалізований бібліїзм), регулятивного структурування (виявлення біблійних сигналів, на які реагує реципієнт у процесі прочитання твору), описовий (аналіз регулятивного потенціалу бібліїзмів).

Результати й дискусії. Регулятемою слід вважати текстову одиницю, яка має суб'єктивно увиразнений зміст та слугує «стимулом психологічних імпульсів, що викликають “ліричні емоції” <...> у свідомості адресата» (Болотнова, 2009: 389). Функцію регулятеми досить успішно виконують одиниці з полізнаковою природою, до яких, власне, можна вналежнити й бібліїзм, оскільки він є результатом взаємодії трьох семіотичних систем – «мови, яка моделює форму цієї одиниці, релігії, що наповнює її “прихованими” смислами, і національної культури, яка надає <...> національно зумовленого значення» (Решетняк, 2013: 84). Крім того, бібліїзм локалізується у творі як прецедентний інтелектуально-емоційний блок і є «психосемантичним феноменом, оскільки асоціативні зв'язки, що виникають між текстом-джерелом, Біблією, та художнім текстом-приймачем, активізують фонові знання читача» (Черкас, 2004: 6). Така багатокодовість бібліїзма, безперечно, вияскравлює його на нейтральному інформаційному тлі тексту та спричинює асиметрію плану змісту й плану вираження, а отже, продукування складного асоціативного поля, розпорошення численних указівок на невисловлене. Бібліїзмам, як і всім регулятемам, притаманні три домінантні функції – пізнавальна (транслявання мовним знаком правди чи неправди про об'єкт мовлення), експресивна (створення почуттєво-оцінної напруги) та імпресивна (вплив мовного знака на адресата

повідомлення), базовані на низці взаємодоповнювальних та взаємоувиразнювальних інформативних, прагматичних, контактновстановлювальних, кооперативних епіфункцій.

Бібліїзмом прийнято номінувати мовну одиницю, походження якої можна пов'язати з біблійними текстами незалежно від її формальної структури й семантичного статусу. Оскільки Біблія є малим «всесвітом» і літературним каноном, що об'єднує християнські культури, бібліїзми постають інтерлінгвальними універсаліями – показниками спільних для багатьох народів релігійних і морально-етичних цінностей. Водночас, наголошують дослідники, «в окремих імен біблійного походження розвинулись і співзначення внутрішньомовного плану, як-от: архангел Михаїл – покровитель Києва, захисник мисливців», у цьому разі «внутрішньомовні конотації мають нерозривний зв'язок із національно-культурною інформацією» (Браїлко, 2005: 8–9). Отже, бібліїзми-регулятеми забезпечують цілеспрямоване донесення до читача морально-етичної та національно-культурної інформації, що експлікується на двох мовних рівнях – лексичному і фразеологічному.

З-поміж бібліїзмів-регулятем лексичного рівня в сучасному українському прозовому тексті превалюють номінативно-інформативні біблійні власні назви та оніми-символи. Перші експлікують загальновідому біблійну ситуацію, другі, зазнавши «метафоричного переосмислення», слугують «донорською зоною для позначення більш узагальнених, абстрактних понять» (Єщенко, 2017: 22), пор.: *Отже, це там **Кайн** убив Авеля* (син Адама і Єви, що вбив свого брата Авеля) і <...> *може, Бог хотів подивитися на місця колишнього раю, де Він створив першу людину, де колись один **Кайн** убив одного Авеля, а тепер той гріх розрісся до таких масштабів, що несила вже розібратись, хто кому **Кайн**, хто кому Авель* (зрадлива, підступна людина); *Це ж звідти і Синдбаб-мореплавець. Це ж там був і **Вавилон** – столиця царів, «золота чаша у руках Господа, з якої упивалися всі народи», як сказано у пророка Єремії* (Назва стародавнього міста в Месопотамії) і *Взагалі уся ця глобалізація – новітній **Вавилон*** (місто розкоші й розпусти, повне спокус) (Л. Костенко. Записки українського самашедшого). Біблійна пропріальна лексика здебільшого використовується як символна, інкорпорує великий обсяг енциклопедичних знань, відомих для християнського світу емоційних та оцінних конотацій (наприклад, Іуду асоціюють зі зрадою, Ірода – із жорстокістю, Лазаря – із бідністю та хворобами, манну небесну – із чимось найжаданішим, дуже необхідним тощо). Регулятивність біблійних онімів може посилюватися, коли вони взаємодіють із

регулятивними засобами іншого різновиду – тропами, найрепрезентативнішим з-поміж яких є епітет: *Одне слово, то був маленький Едем, про який більше не знали, ніж знали* (Г. Пагутяк. Монастир святого духа); *Боже ти мій, ще й він стинає голову, цей недорослий костюмований Грод!* (Л. Костенко. Записки українського самашедшого).

Бібліїзми-регулятеми фразеологічного рівня функціують як конструкції непередикативного характеру та цитати з Біблії. Одним із прийомів естетичного освоєння дійсності в художніх текстах є використання первинного значення біблійної структури, що дає змогу письменникам запропонувати читачеві філософські розмисли. Із цією метою бібліїзми-регулятеми у формі ствердження чи заперечення уводять до складу порівняння: *Це ще гірше, ніж 11 вересня 2011 року для Америки і страшніше, ніж всесвітній потоп* (М. Матіос. Кулінарні фіглі); *А там і колючий дріт, і голод, і тиф... Ні, це вам не земля обітована, це нові поневіряння і злидні* (В. Шкляр. Залишенець). Іншим таким прийомом є вибудовування на основі бібліїзмів розгалуженої мережі переносних значень, що вможливує керування читацькою рецепцією «абстрактних понять, які виражають емоційні стани, мисленнєві процеси, особливості характеру, дій та вчинків людей, фізичні та соціальні характеристики людей, об'єкти і явища зовнішнього світу та ставлення до них людини» (Єщенко & Бондаренко, 2017: 24): *<...> тепер пиячать ва-банк, тепер кожна пляшка здобувається з ризиком і кров'ю у поті чола* (Ю. Андрухович. Московіада); *Він вийшов із засідки і застиг, як соляний стовп* (Н. Гуменюк. Коханий волоцюга); *<...> замість Мілі, що злякано стрепенулася від цих слів, ніби за вікном гримнули ерихонські труби* (Господи, що з нею зробило життя?!), *відповіла Жоржетта* (Г. Тарасюк. Покоївка); *Раїна тане, як льодинка, купаючись у молоці й медах, і навряд чи зможе піти в тяж, а йому ж не двадцять* (Л. Пономаренко. Портрет жінки у профіль з рушницею).

Бібліїзми-цитати різноманітні за своєю формою: прямі (графічно позначені / графічно не позначені, атрибутовані / неатрибутовані, повні / часткові), непрямі, трансформовані: *Якби [людина] заглибилася в Біблію, можливо, зважила б і на спостереження древніх: «Краща повна долоня спокою за дві жмені клопоту та ловлення вітру!»* (В. Вознюк. Піранія, або Вона забирає своє); *Сергій побожно хрестився, викрикуючи раз по раз: «Во ім'я Отця, Сина й Духа Святого»*; *Бач, то навіть у Біблії кажіці, що в началі було Слово. Тіко не завше, любя, ми вміємо ним вдало послуговуватисі. Воно і вбиває,*

воно і зцілює (Дара Корній. Гонихмарник); *Прощати не один раз, а сімдесят разів по сім. Це в Біблії записано, Жінко!* (Дара Корній, Тала Владимірова. Зозулята зими); *Не вам мені казати, пане канцеляристо, – мовив він, – але у Святому письмі заповіджено, що справжній міся прийде вдруге на землю не задля миру* (В. Шевчук. Три листки за вікном). Текстова синтагматика біблійних-цитат «розширює контекст сприйняття <...>, поєднуючи інформаційні поля різних дискурсів, підкреслюючи їхні спільні ідеї, теми, мотиви, сюжети» (Коч, 2014: 213), потенційно виявляючи персуазивний вплив.

Розгортаючи художній текст та його тему, бібліїзми-регулятеми виявляють різну регулятивну дію. Одні біблійні регулятеми – локалізовані – діють тільки в межах текстового фрагмента. Вони не детермінують основної теми, а лише сприяють її розвитку. Так, локалізованою регулятемою можна вважати молитву, використану для інформування читачів про наміри персонажа та принагідної вказівки на його належність до вірян, які без молитви не розпочинають жодної справи: *Потому Климентій звівся на коліна й прочитав молитву «Господи Ісусе Христе, Боже наш, із безначального і за всюдисущого ти отця», силу й міць якого попросив на перемогу та вигнання всілякої диявольської потуги, яка чинить насилля над рабою Божою Тодосією* (В. Шевчук. Біс плоті). Інші бібліїзми-регулятеми – домінантні – функціують на тлі всього контексту, визначають лейтмотив художнього твору, спонукають реципієнта до глибокого осмислення на біблійному тлі всього змісту. Домінантною, наприклад, можна вважати регулятему Бог, яка постає складником такого перифрастичного ряду: *<...> і зашепотів вірша про імена Бозькі, бо хоч й диявол має різні наймення: сатана, чорт, щезник, люципер, нечестивий, – у Бога тих імен куди більше: Христос, Спас, Збавитель, Скупитель, Світу Творець, Цар Слави, Вседержитель, Недовідомий, Спаситель, Людинолюбєць, Бог, Господь, Тройця, Отець, Святий Дух – і ніхто не може порохувати тих імен, адже може йменуватися Таїною, і Природою, і Всесвітом, і Тим, що є все, і Вічністю, і ще, ще – Господи, думав він, який я справді нікчемний, мізерний і малий у цьому світі, із своєю кволюю свічею свого духу та розуму, що міститься у круглому образі літери «я», у дочасності своїй, у ніякості, у марності <...>* (В. Шевчук. Біс плоті). Уводячи її в текст, письменник вибудовує чітку змістову опозицію «малість людини – велич Всевишнього» й пропонує читачеві орієнтир, за яким слід звернути свої думки і дії.

Домінантність бібліїзму-регулятеми чітко простежується за умови його локалізації в композиційно значущих сегментах твору. Ідеться про один із регулятивних способів спеціального структурування регулятем у тексті з метою підвищення прагматичного ефекту відповідно до задуму автора – позиційному акцентуванні. Досить часто бібліїзми виносять у заголовки, що є «свідомою авторською стратегією» (Скорина, 2016: 241): *О. Ульяненко «Знак Саваофа», «Квіти Содому», «Пророк», І. Римарук «Сльоза Богородиці», О. Забужко «Книга Буття, глава четверта», Л. Пастушенко «Судний день Пілата, прокуратора Іудеї», Ірена Карпа «Сни Ієрихона», Г. Пагутяк «Гірчичне зерно», В. Войтенко «П'ята євангелія», В. Лис «Соло для Соломії»* тощо. Оскільки назва презентує текст і водночас є «межею завершеності змісту» (Фатеева, 2010), бібліїзми в її складі виконують не так інформативну, як інформативно-сигнальну функцію, готуючи реципієнта до відшукування підтексту в художньому повідомленні та до правильного сприйняття авторської інтенції. Поширеним явищем є використання бібліїзмів і в структурі епіграфа: *Увійдьте тісними ворітьми, бо просторі ворота її широка дорога, що веде до погібелі, – і нею багато хто ходить. Бо тісні ті ворота, і вузька та дорога, що веде до життя, і мало таких, що знаходять її* (В. Шкляр. Ностальгія); *Що таке життя ваше? Пара, яка з'являється на хвилю, а потім зникає* (В. Лис. Століття Якова); *Вода аж по душу мене обгорнула* (М. Дочинець. Горянин). Спостереження за прагмаповедінкою бібліїзмів у епіграфі переконує в тому, що їхня регулятивність полягає в «налаштуванні на рецепцію художньої оповіді» й «прогнозуванні ймовірного розвитку тематичної, сюжетної чи концептуальної лінії сприйманого твору» (Берестова, 2016: 8).

Іншим способом вираження бібліїзмів-регулятеми є мовна гра, найбільш заактивізованими прийомами якої в сучасних художніх текстах можна вважати трансформацію бібліїчних словосполучень і виразів. Дослідники зауважують, що модифікований бібліїзм, реалізуючись у конфлікті зі стандартом, володіє надзвичайно потужною прагматичною силою й подає об'єкт достатньо випуклим (Білоноженко & Гнатюк, 1989: 105). З-поміж багатьох зразків семантичних і структурних трансформацій бібліїзмів у сучасній українській прозі превалює розширення компонентного складу та заміна компонентів бібліїзму: *Та їм якось пощастило прогнвити дратівливого Скупого Бога – зогрішили, спробувавши заборонений плід страйку та профспілки, – і він запровадив восьмигодинний робочий день* (М. Соколян. Химерне місто Дрободан); *А от чи допоможе невідома еманация*

дніпрового пагорба вписати своє ім'я на скрижалі науки? (В. Савченко. Дві вершини Гороскопу); *Словом, час розкидати снаряди, час їх збирати* (Л. Костенко. Записки українського самашедшого). Бібліїзми-регулятеми виконують у цьому разі людичну функцію, покликану привернути увагу читача конструюванням тексту-«загадки», розгадування змісту якої приносить реципієнтові задоволення.

Не поступається попереднім двом способам організації бібліїзмів-регулятеми і контрастування, що експліковане на різних рівнях, наприклад графічному: *Улаштувала содом і гоморру, а тепер сидить і не знає, що з тим робити* (Люко Дашвар. Мати все); *Пункт склопосуду, де він колись працював і звільнився, дивом уникнувши судового розслідування, бо там невідомо куди зникли цілі стоси склотари – перетворився на мекку для іноземного туриста* (Б. Жолдак. У вогненнім колі); *Биті є* (Люко Дашвар. Биті є. Макар); фонетичному: *Євангеліє від Євгенія* (В. Абузаров. Євангеліє від Євгенія); лексико-синтаксичному: *Велетенську скульптуру Ісуса під хрестом несли до лісовоза сотні тремтячих – чи то з перепою, чи з відчуття важливості історичного моменту – молодечих рук. Вічна мелодія злитих воєдино сердець народного, сліпого й кровожерного моноліту «Розни його!» звучала в оновленій модерній інтерпретації – «Ленін! Партія! Комсомол!»*. Натопи ревів у язичницькому ритмі цю *пресвяту трійцю матеріалістичної релігії людиноненавистництва й боговідступництва* (В. Базів. Хрест). Контраст створює додатковий зміст, лаконічно передає значний обсяг інформації, насичує текст афективністю, активізує мислення.

Висновки. Джерелом численних інтерпретацій та інспірацій для сучасних українських письменників є Святе Письмо. Бібліїзми, маючи полікодовий характер, постають у художньому повідомленні регулятемами. Виконуючи в тексті низку регулятивних епіфункцій, вони сприяють кооперативному спілкуванню автора й читача, задоволенню їхніх естетичних і навіть гедоністичних потреб. Перспективою наступних студій може стати вдокладнений опис регулятивних функцій релігійної лексики загалом.

Література

Берестова А. А. Функційна інтерпретація прецедентних релігійних феноменів у художньому дискурсі (на матеріалі української художньої прози кінця ХХ – початку ХХІ століття). *Наука и образование. Новое измерение. Филология, IV (20)*: зб. науч. тр. Будапешт, 2016. Вип. 85. С. 7–12. **Білоноженко В. М., Гнатюк І. С.** Филологический анализ текста: учеб. пособие. Москва: Флинта: Наука, 2009. 520 с. **Брайло Ю. І.** Конфесійна лексика у

творчості українських поетів 60–80-х років ХХ століття (семантико-стилістичний аспект): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова» / Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2005. 20 с.

Болотнова Н. С. Функціонування та лексикографічна розробка українських фразеологізмів. Київ: Наук. думка, 1989. 153 с.

Єщенко Н. О., Бондаренко Ю. С. Біблеїзми у художньому тексті (на матеріалі української прози ХХ–ХХІ ст.ст.). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія.* 2017. Вип. 30 (1). С. 21–25.

Коч Н. В. Інтертекстуальність роману Ліни Костенко «Записки українського самашедшого». *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Філологічні науки.* 2014. Вип. III. С. 211–220.

Решетняк О. О. До питання семантичної трансформації бібліїзмів із топонімом ВАВИЛОН. *Дослідження з лексикології і граматики української мови.* 2013. Вип. 13. С. 82–90.

Скорина Л. Розпізнавання інтертекстуальних заголовків: текст, контекст, інтертекст (на матеріалі українського письменства 1920-х років). *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія: Філологічні науки.* 2016. № 1. С. 237–242.

Фатеева Н. А. Синтез целого: на пути к новой поэтики. Москва: Новое литературное обозрение, 2010. 352 с. URL: <https://e-libra.ru/read/383735-sintez-celogo.html>.

Черкас Н. В. Мовно-стилістичні засоби відображення біблійних мотивів у повоєнному американському романі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 «Германські мови» / Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів, 2004. 20 с.

References

Berestova, A. A. (2016). Funktsiina interpretatsiia pretsedentnykh relihiinykh fenomeniv u khudozhnomu dyskursi (na materialy ukrainskoi khudozhnoi prozy kintsia XX – pochatku XXI stolittia) [Functional interpretation of precedent religious phenomena in literary discourse (based on the Ukrainian literary prose of the period from the end of the 20 century to the beginning of the 21 century)]. *Science and Education a New Dimension. Philology*, IV(20) (Issue 85), (pp. 4–11) [in Ukrainian].

Bilonozhenko, V. M. & Hnatiuk, I. S. (1989). *Funktsionuvannia ta lekkykohpafichna rozpobka ukpainskykh frazeolohizmiv [Functioning and lexicographical development of the Ukrainian phraseological units]*. Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].

Brailko, Yu. I. (2005) Konfesiina

leksyka u tvorchosti ukrainskykh poetiv 60–80 roktiv XX stolittia (semantyko-stylistychnyi aspekt) [Confessional lexicon in the works of the Ukrainian poets 1960 – 80's (semantics and stylistics aspects)]. *Extended abstract of candidate's thesis.* Kyiv: NPDU [in Ukrainian].

Bolotnova, N. S. (2009). *Filologicheskiiy analiz teksta [Philological analysis of the text]*. Moskva: Flinta: Nauka [in Russian].

Yeshchenko, N. O. & Bondarenko, Yu. S. (2017). Bibleizmy u khudozhnomu teksti (na materialy ukrainskoi prozy XX–XXI st.st.) [Bibleisms in the literary text (on the material of Ukrainian prose of XX–XXI centuries)]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Serii: Filolohiia – Scientific herald of International Humanitarian University. Series: Philology* (Issue 30 (1)), (pp. 21–25) [in Ukrainian].

Koch, N. V. (2014). Intertekstualnist romanu Liny Kostenko «Zapysky ukrainskoho samashedshoho» [Intertextuality of the Lina Kostenko's novel «Notes of Ukrainian madman»]. *Naukovi zapysky Berdianskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu. Serii: Filolohichni nauky – Scientific notes of the Berdyansk State Pedagogical University. Series: Philological sciences* (Issue III), (pp. 211–220) [in Ukrainian].

Reshetniak, O. O. (2013). Do pytannia semantychnoi transformatsii bibliizmiv iz toponimom VAVYLON [To the issue of semantic transformation of bibleisms with the toponym VAVYLON]. *Doslidzhennia z leksykologii i hramatyky ukrainskoi movy – Studies in lexicology and grammar of the Ukrainian language* (Issue 13), (pp. 82–90) [in Ukrainian].

Skoryna, L. (2016). Rozpiznavannia intertekstualnykh zaholovkiv: tekst, kontekst, intertekst (na materialy ukrainskoho pysmenstva 1920 rokiv) [Recognition of intertextual titles: text, context, intertext (based on the Ukrainian literature of the 1920s)]. *Naukovyi visnyk Mykolaivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. O. Sukhomlynskoho. Serii: Filolohichni nauky – Scientific herald of Mykolaiv V. O. Sukhomlynskyi National University. Series: Philological sciences* (Vol. 1), (pp. 37–242) [in Ukrainian].

Fateyeva, N. A. (2010). *Sintez tselogo: Na puti k novoy poetiki [Synthesis of the whole: On the way to new poetry]*. Moskva: Novoye literaturnoye obozreniye. Retrieved from <https://e-libra.ru/read/383735-sintez-celogo.html> [in Russian].

Cherkas, N. V. (2014). Movno-stylistychni zasoby vidobrazhennia bibliinykh motyviv u povoiennomu amerykanskomu romani [Linguostylistic means of conveying biblical motifs in the postwar american novel.] *Extended abstract of candidate's thesis.* L'viv: The Ivan Franko National University of L'viv [in Ukrainian].